Tập 2 — Thần Y Jīvaka Komārabhacca

Một Cuộc Đời, Một Vầng Nhật Nguyệt (Minh Đức Triều Tâm Ảnh)

Jīvaka Komārabhacca

Yên tâm vì đại chúng bây giờ đã có hai vị đại đệ tử và các trưởng lão chăm sóc, hướng dẫn, đức Phật thường ôm bát ngoạn du đây đó. Nơi ngài thường đến ở trọn ngày là núi Linh Thứu hoặc các hang động sườn núi phía nam thành phố! Thường thì đức Phật hay đi một mình, tối, ngài dùng thần thông trở lại Trúc Lâm. Đôi khi mưa gió suốt mấy ngày, ngài cứ ở mãi trong các hang động, nhất là động Lợn Rừng, an hưởng định Diệt thọ tưởng. Có những ngày mát mẻ, chọn tỳ-khưu các nơi tìm đến để nghe những pháp thoại ngắn gọn, đôi khi là cả một thời pháp dài! Trên đường đi và về, lên hoặc xuống núi Linh Thứu, đức Phật thường nghỉ chân tại vườn xoài mát mẻ và xanh tươi ở bên vệ đường. Đấy là vườn xoài của vị lương y Jīvaka Komārabhacca nổi tiếng của kinh thành Rājagaha. Đức Phật cố ý đợi chờ nhân duyên chín muồi để gặp gỡ một người, một nhân vật đặc biệt quan trọng. Đấy là đại danh y, là thần y Jīvaka Komārabhacca. Vả chăng, tăng chúng càng ngày càng đông, nhiều bệnh tật sẽ phát sanh, nếu không có một lương y giỏi thì sẽ trở ngại vô cùng cho sự tu học của họ.

136 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Câu chuyện về Jīvaka Komārabhacca là như sau. Cách đây hơn hai mươi năm về trước, tại kinh đô Rājagaha này có một cô kỹ nữ tài sắc vẹn toàn. Không biết bao nhiêu là vương tôn, công tử quý tộc say đắm tìm đến cận kề hoa nguyệt cùng hân thưởng tài nghệ cầm ca của nàng. Giá một đêm phong lưu là một trăm đồng tiền vàng Kahāpaṇa, người ta cũng không tiếc. Nàng tên là Sālavatī. Rồi chuyện gì xẩy ra thì nó tự nhiên xẩy ra. Thời gian kia, cô kỹ nữ có thai. Sợ là sẽ bị ế khách, nàng tìm cớ cáo bệnh, trốn mọi người để dưỡng thai nhi. Đủ tháng đủ ngày, một đứa bé trai ra đời. Để cho rảnh tay rảnh chân, cô kỹ nữ đã sai đặt đứa hài nhi trong cái giỏ tre rồi quăng bỏ tại một đống rác bên vệ đường. Hôm ấy, hoàng thân Abhaya đi chầu vua từ sáng sớm, nhìn thấy một bầy quạ bu quanh chiếc giỏ thành một vòng tròn rất là lạ lùng, bèn cho quân hầu đến xem. - Cái gì ở đó vậy? - Là một đứa trẻ, thưa hoàng thân! - Thế nó còn sống không? Hoàng thân hỏi. - Dạ, còn sống (Jīvati)! Quân hầu trả lời. Sau khi biết là một hài nhi còn đỏ hỏn bị ai bỏ rơi, hoàng thân Abhaya tự nghĩ:"Đứa trẻ này được bầy quạ bảo vệ xung quanh thì quả là không đơn giản chút nào! Kiếp trước chắc nó đã từng bảo vệ sự sống cho nhiều người nên kiếp này, dù bị bỏ rơi bên đường, vẫn được đàn quạ bảo vệ sự sống? Biết đâu, nó là hiện thân của một nhân cách phi phàm?" Thế rồi hoàng thân cho đem về cung, sai vú nuôi chăm sóc tử tế, nhân thể, do quân hầu bảo là còn sống (Jīvati) nên ngài đặt tên cho trẻ là Jīvaka. Cũng do được hoàng thân Abhaya quan tâm nuôi dưỡng nên mọi người gọi là Jīvaka Komārabhacca. Lớn lên, Jīvaka đặc biệt thông minh, khôn ngoan nhưng ưu tư quá sớm. Nó đọc được từ trong đôi mắt của mọi người Minh Đức Triều Tâm Ảnh 137

nửa như thương cảm, nửa như kỳ thị; dường như nó không phải là dòng dõi vương giả, quý tộc! Nó nghi ngờ xuất thân của chính mình. Hôm kia, nó đánh bạo hỏi hoàng

thân Abhaya: - Ai cũng có mẹ, tại sao con lại không có mẹ? Mẹ con là ai, thọa cha? - Ta cũng không biết! Hoàng thân Abhaya thành thật đáp - Nhọng ta rất thọơng con, ta xem con nhọ con ruột vậy. “Thế mình rõ là đứa con hoang! Jīvaka buồn rầu, tự nghĩ - Vậy mình không thể sống mãi trong cung phủ giàu sang, quý phái này với sự thọơng hại của mọi ngọời. Phải tự lập! Phải kiếm một nghề để tự mọu sinh!” Vài năm sau, mặc dầu đang theo học lớp học của hoàng gia, Jīvaka không ngớt suy nghĩ để lựa chọn cho mình một nghề nghiệp mọu sinh thích hợp. Duyên đã đến, Jīvaka quen biết với một ông thầy thuốc thọời hay đến chữa bệnh cho vọơng phủ. Vị ấy còn khiêm tốn nói là mình học nghệ chọa tinh. Rồi mách cho Jīvaka biết rằng, ở phọơng bắc, cách đây mấy trăm do-tuần, tại quốc độ Gandhāra, thủ đô Takkasilā có trọời đại học y khoa nổi tiếng. Hãy chịu khó đến đấy học trong mọời năm mới trở thành thầy thuốc giỏi đọợc! Chí đã quyết, Jīvaka dành dụm tiền bạc, trốn nhà ra đi. Dãi nắng dầm sọơng, lang thang lếch thếch, Jīvaka cũng tìm đọợc nơi cần đến. Vị giáo sọ già sau khi nghe chuyện ngọời học trò không có tiền đóng học phí, không có tiền ăn tiền ở, chẳng đọợc ai giới thiệu, nhọng thấy y đôi mắt rực sáng, ý chí nghị lực ngời ngời bèn chấp nhận cho theo học với điều kiện là phải chăm lo việc củi nọớc, vệ sinh cỏ rác sân vọời! Sụp lạy tri ân vị giáo sọ già, Jīvaka hứa hoàn tất mọi công việc đọợc giao phó, đồng thời sẽ chăm chuyên học tập. Và quả đúng nhọ vậy, Jīvaka sớm trở thành một vì sao sáng, một ngọời học trò kiệt xuất về trí tài cũng nhọ về đức hạnh. 138 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Vị giáo sọ nào cũng ngạc nhiên về sự tiếp thu nhanh nhạy kiến thức chuyên môn của ngọời học tròọu tú; đồng thời, họ còn sững sờ, bàng hoàng vì những suy luận, những trực cảm bẩm sinh chính xác từng bệnh lý nhọ ở trong gan ruột của ngọời ta vậy. Phải nói là Jīvaka học một mà biết hai, biết ba. Thế là sau bảy năm học xong, học giỏi chọơng trình nội, ngoại khoa; sở đắcọu việt nhất của chàng là chẩn bệnh, giải phẫu và bào chế dọợc thảo. Điều ai cũng kinh sợ và khâm phục ngọời học trò này là trí nhớ; cả hằng ngàn cây thuốc, vị thuốc, tên gọi, dọợc tính... chàng thuộc nằm lòng, rồi còn nhận diện cây cỏ, rễ củ ngoài thiên nhiên chọa bao giờ sai trật. Ngày mãn khóa, Jīvaka khiêm tốn hỏi thầy: - Mới bảy năm, con ngại nghề thuốc chọa tinh... Vị giáo sọ già mỉm cọời: - Vậy con hãy cầm cái thuổng, từ đây đi ra phía ngoại ô Takkasilā, vuông vức chừng một do-tuần, nếu con thấy loại cây cỏ rễ củ nào không phải là thuốc thì con hãy đem nó về đây cho ta xem. Nhớ mang theo lọơng thực nhiều ngày! Một tuần lễ sau, Jīvaka thất thểu trở về: - Bạch thầy, con đã rất công phu tìm kiếm, nhọng chẳng thấy một cây cỏ nào không đọợc gọi là dọợc phẩm; cái gì cũng là thuốc cả, thọa thầy! - Đúng vậy, này con yêu! Nghệ của con đã tinh rồi đấy! Trìu mến nhìn ngọời học trò trí tài nhọng khiêm nhu, hiền thiện, vị giáo sọ già lần lọng lấy mấy đồng tiền vàng tặng làm lộ phí, với lời khuyến hóa sau cùng: - Làm thầy thuốc giỏi phải có lọơng tâm nghề nghiệp; phải yêu bệnh, yêu ngọời, yêu chúng sanh nhọ bà mẹ hiền với đứa con một vậy, hãy ghi nhớ điều ấy! Đọời trở lại quê nhà xa xăm diệu vợi. Mới đi đọợc gần hai phần đọời thì lộ phí đã hết sạch sành sanh; nhọng Jīvaka không lo, chàng sẽ tìm cách chữa bệnh cho ai đó để Minh Đức Triều Tâm Ảnh 139

kiếm chút lợơng thực đi đợờng. Tại thị trấn Sāketa, có phu nhân của một vị triệu phú mang bệnh đau đầu đã bảy năm, không thầy thuốc nào chữa trị đợợc; bao nhiêu vàng bạc châu báu lần lợợt đội nón đi theo những ông thầy từ phơơng này sang phơơng khác. Jīvaka đứng giữa phố đông, cất giọng lớn: - Tôi là thầy thuốc đây! Có ai trong thị trấn này cần chữa trị những căn bệnh hiểm nghèo không? Ngợời ta mách chỗ ông triệu phú, Jīvaka tìm đến. Thấy chàng trẻ quá, không ai tin. Sau rốt, Jīvaka thuyết phục là hãy chữa bệnh cho lành trợớc đã, còn tiền bạc chút ít chi đó, tính sau. Sau khi quan sát sắc diện, bệnh tình (cũng vọng, văn, vấn, thiết nhơ Trung y vậy); Jīvaka chỉ xin chừng năm bảy muỗng bơ lỏng hòa với một số doợc thảo mang sẵn rồi tìm cách cho đổ vào đợờng mũi, thông qua miệng phu nhân; chàng tự tin, nói: - Chứng đau đầu sẽ dịu ngay tức khắc thôi mà! Phu nhân triệu phú thấy bơ tràn miệng, bèn nhổ bơ ấy vào vật đựng, căn dặn ngợời tớ gái: - Con hãy thu hồi bơ lỏng nầy bằng cách lọc qua một lớp bông gòn. Nó có thể dùng để thoa chân hoặc đốt đèn còn đợợc đấy! Jīvaka nghe vậy, rầu rầu nghĩ bụng:“Ôi thôi, chẳng nợớc non gì! Cho chí chút bơ bỏ đi ấy mà bà này còn tìm cách sử dụng, thiệt là kiết cóp vắt chày ra nợớc; mình còn hy vọng gì một chút công lao còm cõi nhỉ?” Bà triệu phú vừa đợợc chữa trị xong, cảm giác cái đầu nhẹ hẫng, sự đau đớn bảy năm trợờng, thoáng chốc đã tiêu tan, cứ ngỡ nhơ giấc mộng. Sung sợớng quá, bà ngồi dậy, nụ cợời rạng rỡ: - Hết đau đầu rồi! Đúng là phợớc quả bảy đời mới gặp đợợc vị thần y trẻ tuổi nầy. Quản gia đâu, hãy đền trả công 140 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

ơn một cách hậu hĩnh, không dám nói là thù lao, cho vị ân nhân của chúng ta. - Bao nhiêu thợa nữ chủ? - Bốn ngàn đồng tiền vàng Kahāpaṇa! Jīvaka giật thót mình, tự nghĩ:“Hóa ra không phải là bà ta hà tiện, quả mình đã hiểu lầm. Các bậc triệu phú họ thợờng tiết kiệm, nhợng khi cần, họ rất hào phóng, rộng rãi nữa là khác”. Sau đó, cả nhà vui mừng đổ xô lại. Con trai, con dâu cảm kích, vét hết tiền tích cóp để dành, biếu thêm tám ngàn, mừng cho mẹ mình đã lành. Ông triệu phú hể hả thợởng bốn ngàn, tặng thêm một chiếc xe ngựa, một tớ trai, một tớ gái nữa để trả công lao trời biển. Về đến vợơng phủ, việc đầu tiên, chàng tìm gặp hoàng thân Abhaya, xin ông tha thứ cho lỗi lầm là bỏ nhà ra đi không xin phép, lý do là muốn tự lập nghiệp mợu sinh. Rồi chàng kể lại sự chăm chuyên học tập trong bảy năm qua, những gian lao, khổ nhọc nhơ thế nào... - Và đây là thành quả của con, thợa cha! Jīvaka vập đầu nói - Con đã chữa trị đợợc một căn bệnh hiểm nghèo chỉ với một chút bơ và một ít thuốc bột con đã tự pha chế. Phần thợởng của gia chủ: Mợời sáu ngàn đồng tiền vàng Kahāpaṇa, chiếc xe ngựa, tớ trai, tớ gái, con xin dâng hết cho cha nhơ là lòng thành sám hối vậy! Hoàng thân Abhaya không những không chấp mà còn thành thật mừng vui cho chàng, ông nói: - Con đã thật sự khôn lớn, trợởng thành, này Jīvaka! Ta đã tha thứ cho con rồi! Con hãy sử dụng số vàng ấy để mua một khu vợờn, làm một căn nhà, sau đó, dùng nghề nghiệp chơn chánh của mình để giúp đời, cứu ngợời! Lúc bấy giờ, đức vua Seniya Bimbisāra mắc bệnh âm sang, tức là một loại mụt nhọt cứ rò rỉ hoài mủ và máu (bhagandalābādha) rất khó chịu. Các lớp vải choàng vừa Minh Đức Triều Tâm Ảnh 141

mới thay liền bị lấm lem máu mủ. Các vợơng phi đợợc vua sủng ái đợợc dịp chọc ghẹo vui: “Lúc này, chúa công đã đến kỳ kinh nguyệt, rồi cũng sẽ sinh con nhơ chúng thiếp

vậy!" Các quan ngự y dẫu đã dùng phoƚơng này và thuốc khác nhoƚng thảy đều vô năng! Đức vua rất hổ thẹn, tâm sự điều ấy với hoàng thân Abhaya. Sau đó, Jīvaka đoƚợc gọi vào cung; rồi chỉ với một ít thuốc bột giấu ở những đầu móng tay, chàng đã làm cho những mụt nhọt bất trị ấy đều khô mủ và máu, ít hôm là lành hẳn. Xiết bao cảm kích, đức vua cho mở kho châu báu, gọi năm trăm cung nga thể nữ trang điểm đầy đủ lên đầu tóc, cổ và tay của mỗi ngoƚời. Tổng cộng số nữ trang ấy chính là phần thoƚởng mà đức vua hiến tặng cho vị thần y. Jīvaka nhìn đống châu báu, tâm không động, chàng nói: - Hạ thần không dám thọ nhận số châu báu voƚợt ngoài khả năng tài nghệ có đoƚợc. Chỉ xin đại voƚơng ban cho một chức toƚớc xứng hợp với nghề nghiệp nuôi mạng của mình là tốt rồi! Nghe nói vậy, đức vua càng sinh tâm quý trọng, bổ nhiệm cho chàng đoƚợc làm quan, đứng đầu các quan ngự y, nhận bổng lộc của triều đình. Từ đây về sau, Jīvaka chỉ có nhiệm vụ săn sóc sức khỏe cho đức vua, hoàng hậu, voƚơng phi, thái tử, công chúa; và sau này còn có thêm đức Phật và Tăng chúng ở Trúc Lâm tịnh xá mà đức vua rất tôn phục và kính trọng. Tuy nhiên, cũng có khá nhiều troƚờng hợp đặc biệt, Jīvaka phải chữa bệnh cho một số đối toƚợng khác. Viên thị troƚởng kinh thành Rājagaha có ngoƚời bạn thân là một gia chủ đại triệu phú, đau đầu đã mấy năm, tất cả mọi thuốc thang đều bất lực. Gần đây nhất, sau khi thăm bệnh, một vị loƚơng y nổi danh từ chối vàng bạc, không dám chữa trị, vì thấy rõ, trong năm ngày nữa, gia chủ sẽ chết. Vị loƚơng y nổi danh khác, cũng từ chối, bảo rằng, bảy ngày nữa gia chủ sẽ chầu trời! Tin đồn vị tân quan ngự y trẻ tuổi chữa 142 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

bệnh cho vua nhoƚ thần đến tai viên thị troƚởng. Thoƚơng bạn, vả, còn noƚớc còn tát, viên thị troƚởng vào khẩn cầu đức vua, nhắc đến công đức của vị gia chủ đại triệu phú đối với kinh thành bấy nay, nhất là đối với ngoƚời nghèo, mong vua thoƚơng tình cho phép quan ngự y chữa trị cho. Jīvaka đoƚợc lệnh vua, cụ bị y dụng cùng một số thuốc gói, bột, hoàn bỏ vào tay nải đến nhà ngoƚời bệnh. Sau khi xem xét, hỏi han bệnh tình, lắng nghe diễn biến bệnh cùng cách chữa trị của các thầy thuốc troƚớc đây, Jīvaka nói: - Không phải là vô phoƚơng cứu chữa đâu, bệnh có thể lành đoƚợc, thoƚa gia chủ, nhoƚng với một số điều kiện hơi khó khăn... Vị đại triệu phú đôi mắt sáng rỡ: - Nếu lành đoƚợc, điều kiện gì tôi cũng xin khứng chịu. Vì muốn thử lòng, Jīvaka hỏi với nụ coƚời nhẹ: - Ví dụ thù lao? Ông đại triệu phú khẳng khái nói: - Tất cả tài sản, ruộng voƚờn, vợ con, tôi tớ... gì cũng đoƚợc hết, nếu bệnh lành. - Thôi, chuyện tiền bạc để đấy đã. Việc này mới quan trọng: Gia chủ có đủ sức chịu đựng không? Ví dụ nhoƚ gia chủ có thể nằm một bên hông trong suốt bảy tháng chăng? - Nếu lành bệnh đoƚợc, tôi sẽ cố gắng! - Choƚa hết đâu. Còn hông bên kia nữa, cũng phải nằm yên bảy tháng nhoƚ thế. - Tôi cũng có thể. - Còn nữa! Chàng tiếp lời - Gia chủ còn phải chịu khó nằm ngửa bảy tháng nữa, đoƚợc không? - Đoƚợc! Jīvaka đoƚa lên một ngón tay: - Giữ lời hứa đấy nhé! - Xin vâng! Giao kèo, cam kết nhoƚ vậy xong, Jīvaka mời tất cả mọi Minh Đức Triều Tâm Ảnh 143

ngoƚời ra ngoài, chỉ giữ lại ngoƚời con trai của gia chủ, nhờ lấy dây cột chặt chân tay của ngoƚời bệnh xuống gioƚờng. Sau khi cho bệnh nhân uống một loại thuốc chống giảm đau, Jīvaka lấy y cụ gồm dao, kéo, kim chỉ, sát trùng chúng cũng bằng một loại thuốc noƚớc. Nhờ ngoƚời con trai giữ chặt đầu, Jīvaka lấy con dao giải phẫu, rạch làn da đầu, đoƚa con dao tách một góc sọ não. Do máu chảy, chàng gảy một đầu móng tay, một loại

phấn vàng bay ra, cầm máu tức khắc. Lách cây kìm, nâng võ não, nhìn sâu vào phía bên trong, chàng lấy một cây kìm khác, nhọn và dài, lần lợt gắp ra hai con sâu lăn tăn, một to một nhỏ. Rất thiện xảo, rất nhanh nhạy, Jīvaka cho khép hai mảnh sọ lại, bôi vào đấy một loại thuốc mỡ; lật làn da đầu trở lại y cũ rồi lấy kim chỉ khâu lại vết thợơng, bôi thêm một lần thuốc mỡ nữa. Tay rửa máu me xong xuôi, chàng lấy cây kim nhỏ chỉ vào con trùng lớn, nói: - Bậc danh y thứ nhất nói, gia chủ năm ngày nữa sẽ chết, vị ấy đã nói đúng, vì con trùng lớn này, năm ngày nữa là nó sẽ đục khoét vào tận trung khu não bộ. Rồi chàng chỉ vào con trùng nhỏ hơn, nói tiếp - Bậc danh y thứ hai nói bảy ngày nữa gia chủ sẽ quy tiên, cũng đúng luôn; vì con trùng nhỏ này, bảy ngày nữa mới ăn tới tâm não... Mọi ngợời đã đợợc phép vào thăm. Sau khi thấy, nghe mọi sự, ai cũng kinh dị. Có ngợời hỏi: - Thầy có biết tại sao có hai con trùng lại nằm trong não? Jīvaka nói: - Cách đây chừng bốn năm, có lần ông đại triệu phú cỡi ngựa, bị té, đầu va đập vào chân ngựa, có hai con trùng từ nơi lông ngựa đã bám vào chân tóc, rồi chúng đi lần vào bên trong, xuyên vỏ não rồi ăn dần vào não. Đây là trợờng hợp hy hữu. 144 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

- Đúng thế! Con trai triệu phú xác nhận - Sau lần té ấy, non một tháng sau là cha tôi mắc chứng bệnh đau đầu. Jīvaka giải thích: - Bệnh gia tăng chậm, nhợng càng theo thời gian, càng đau nhức dữ dội vì càng lúc càng đi sâu vào não! - Đúng thế! Con trai triệu phú lại gật đầu - Đến năm thứ tợ nầy thì dợờng nhợ không còn chịu nổi! Jīvaka đều đều tiếp: - Mỗi tháng chỉ có tám lần đau. Vì nửa tuần trăng, mỗi con trùng chỉ ăn hai lần no, sau đó chúng nằm ngủ. Khi chúng ngủ thì bệnh nhân yên hàn vô sự! Mọi ngợời kính phục quá, tán thán: - Ôi! Đúng là có thần y xuất hiện trên đời rồi! Bệnh nhân đang nằm ngủ yên, ngợời quay về phía hông mặt. Jīvaka bảo với mọi ngợời trong gia đình: - Phải làm sao giữ yên tợ thế nằm nhợ vậy trong bảy tháng mới lành bệnh đợợc. Chỉ nên cho ăn cháo gạo lứt loãng và muối trộn mè đen cùng với số thuốc tôi đã bào chế sẵn. Jīvaka chào mọi ngợời, ra về. Bảy ngày sau, chàng trở lại thăm bệnh nhân. Vị gia chủ than phiền: - Tôi chết mất, thầy thuốc ơi! Tôi chẳng thể nào nằm nhợ thế này trong bảy tháng đợợc! - Vậy tại sao gia chủ lại hứa? Ngài nuốt lời sao? - Thật không dám thế. Nhợng tôi đã không thể chịu đựng đợợc nữa rồi! Trầm ngâm một chút, Jīvaka chợt gật đầu, có vẻ thông cảm: - Thôi đợợc! Vậy gia chủ có thể nằm nghiêng phía hông trái bảy tháng vậy. Ngợời con trai thay đổi thế nằm cho cha, Jīvaka đợa thêm một số thuốc đã bào chế rồi ra về. Bảy ngày sau, đến thăm, bệnh nhân lại áo não than phiền Minh Đức Triều Tâm Ảnh 145

là cũng đã hết sức chịu đựng, Jīvaka giả vờ cau mày một lát, sau đó, đồng ý cho nằm ngửa nhợng cũng phải bảy tháng. Bảy ngày nữa, Jīvaka lại ghé thăm, gia chủ đại triệu phú lại than phiền nhợ cũ, chàng cáu gắt: - Chẳng lẽ nào cả ba lần ngài đều thất hứa mà không hổ thẹn? Vị đại triệu phú quay mặt ngoảnh đi, trông bộ dạng rất tội nghiệp. Chợt nhiên, Jīvaka cợời ha hả, nói lớn: - Thôi, ngồi dậy đi, ngài hoàn toàn lành bệnh, khỏe mạnh rồi đấy! Nghe thế, nửa tin nửa ngờ, vị đại triệu phú từ từ ngồi dậy, nhè nhẹ đợa tay sờ đầu thì thấy mọi vết cắt trên não đã liền lạc nhợ cũ, chẳng còn đau đớn gì nữa; ông cảm giác sung sợớng, nhẹ bợng, thần hồn nhợ bay tít lên tận thiên đợờng. Nhợng ông còn bàng hoàng, ngạc nhiên: - Thầy bảo bảy tháng, bảy tháng, bảy tháng...

nhọng rõ ràng là mới có hai mơơi mốt ngày?! - Phải, tôi phải nói nhọ vậy. Tôi biết chỉ cần hai mơơi mốt ngày là vết thơơng sẽ liền da, nhọng phải cam kết khó khăn nhiều tháng nhọ thế, ngài đại triệu phú mới chịu nằm yên đơợc đúng với thời gian yêu cầu chứ! Xiết bao cảm kích, cả gia đình sụp xuống lạy tạ, tri ân. Jīvaka lấy tay ngăn lại, chàng nói: - Đừng làm tôi tổn thọ. Bây giờ, ngài đại triệu phú trả thù lao cho tôi nhọ thế nào đây? - Tất cả tài sản đều là của thầy; và tôi, vợ con tôi sẽ làm tôi làm tớ cho thầy! Ân cần nắm tay vị đại triệu phú, chàng nói: - Tôi biết ngài sẽ giữ chữ tín, nhọng không cần thiết phải nhọ vậy. Nghe nói, ngài có công đức rất lớn đối với nhân dân nghèo khổ trong kinh thành này; với nhân quả ấy, lý ra tôi không dám đặt vấn đề thù lao. Tuy nhiên, tôi bây giờ là ngơời của đức vua, đang phụng sự cho đức vua; vậy ngài 146 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

hãy dâng biếu đức vua cái gì đó và tặng tôi cái gì đó nhọ vật kỷ niệm là đủ rồi. Sống với nhau còn có cái tình, cái nghĩa nữa chứ! Cả nhà cảm động đến nghẹn ngào, rơng lệ. Sau đó, để biểu tỏ tấm lòng với vị vua nhân đức cũng nhơ với chàng trai tốt bụng, vị đại triệu phú bắt ép chàng phải nhận trăm ngàn đồng tiền vàng Kahāpaṇa và đức vua cũng bằng chừng ấy ngân lơợng. Thế là danh tiếng của vị thần y tràn qua các vơơng quốc, tiểu quốc. Một vị triệu phú ở Bārāṇasī có ngơời con trai thơờng hay chơi trò nhào lộn nên bị xoắn ruột. Suốt một thời gian dài không thể nuốt vào một chút cháo, một chút nơớc, lại còn bí cả đơờng đại tiểu tiện. Nhìn đứa con trai xanh xao, gầy ốm, chỉ còn trơ xơơng, chết dần chết mòn; và rồi thầy thuốc nào cũng bỏ chạy, vị triệu phú thở vắn, than dài. Hôm kia, danh tiếng của Jīvaka tràn đến thành phố này; vị triệu phú hối hả thắng ngựa, tìm đến kinh đô Rājagaha, nơớc Māgadha, vào tận vơơng cung, khẩn thiết vập đầu xin đức vua cứu cho con trai thân yêu của mình. Thấy cũng thơơng tình, đức vua Seniya Bimbisāra cho gọi Jīvaka đến. - Thế nào, ngài trơởng ngự y? Bệnh nhọ thế có cứu đơợc không? Jīvaka cẩn trọng hỏi han bệnh tình, rồi đáp: - Có lẽ dễ thôi, tâu đại vơơng! Nhọng phải quan sát, xem xét tận mắt mới quyết chắc, mấy ngày, vị công tử kia mới ăn uống bình thơờng trở lại. Vị triệu phú thở dài, nhẹ nhõm. Thế rồi, Jīvaka lại theo xe về Bārāṇasī. Quan sát ngơời bệnh một hồi, Jīvaka mời mọi ngơời ra ngoài, kéo màn cửa che kín, chỉ giữ lại ngơời vợ để nhờ phụ giúp một tay. Cũng tơơng tợ lần trơớc, Jīvaka bảo ngơời vợ cởi áo cho thanh niên, rồi lấy dây buộc chặt chân, tay, đùi, ngực... vào cột nhà, chỉ chừa cái bụng trắng hếu. Soạn y cụ, lấy thuốc bôi Minh Đức Triều Tâm Ảnh 147

làn da bụng, cho bệnh nhân uống một loại thuốc rồi xắn tay cầm con dao giải phẫu sắc lẻm, sáng lấp lánh. Ngơời thanh niên và bà vợ tái mặt, run , sợ hãi... Jīvaka mỉm cơời trấn an: - Tôi cho uống thuốc giảm đau rồi, chỉ nhọ kiến cắn, đừng sợ! Còn nhanh hơn mổ gà, mổ vịt nữa đấy! Rồi với bàn tay thiện xảo, Jīvaka nhẹ nhàng đơa lơỡi dao xuyên làn da bụng, rạch sâu một đơờng, vừa đủ cho bàn tay lọt vào. Tự nhiên nhọ nhiên, vừa cơời vừa nói, chàng thò tay vào bên trong lôi nắm ruột ra; rồi vừa đơa tay chỉ vừa giải thích cho ngơời vợ trẻ: - Hãy xem chùm ruột của tơớng công bà! Đây này, nó xoắn lại nhọ sợi dây thừng nhọ thế này thì làm sao chảy trôi, thông thuận đơợc nơớc hồ, nơớc cháo! Nó xoắn nhiều vòng nhọ thế này thì làm sao mà đại tiểu tiện? Chơa chết là may lắm rồi đó! Vừa nói, vừa chỉ trỏ, vừa đơa những ngón tay khéo léo

nhọ ảo thuật sắp xếp lại từng khúc ruột trên dọới cho đúng vị trí rồi đặt trở lại vào bên trong. Rồi, những ngón tay nhọ có con mắt, không phí một sát-na nào, chàng lấy kim chỉ khâu vết thọơng, bôi một lớp thuốc mỡ bên ngoài, lau máu, lau tay sạch sẽ. - Xong rồi đấy! Chàng nói - Nhờ bà chị làm phiền cởi dây trói, mặc áo lại cho công tử. Khi mọi ngọời đọợc phép vào thăm thì Jīvaka đã đặt cho thanh niên nằm yên trên giọờng, chàng nói: - Phải đọợc giữ yên nhọ thế, quan trọng nhất là vị trí cái bụng, đừng cho xê dịch! Chỉ nên cho ăn cháo loãng ba ngày, cháo đặc ba ngày; ngày thứ bảy ăn cơm đọợc; và nhọ thế có nghĩa là có thể trở lại sinh hoạt bình thọờng. Còn cái trò chơi lộn nhào kia thì khuyên công tử phải bỏ hẳn đi, tái phạm, tôi không cứu nữa đâu! Rồi chẳng khách sáo gì, Jīvaka nhận lãnh mọời sáu ngàn 148 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

tiền thọởng, về lại kinh đô với công việc cũ của mình... Và còn nữa, còn nữa, không biết bao nhiêu huyền thoại, giai thoại, truyền thuyết về ông quan ngự y Jīvaka! Đôi khi biết là tánh mạng của mình bị đe dọa mà chàng vẫn cứ cứu ngọời, nhọ trọờng hợp sau đây. Đức vua Pajjota nọớc Ujjenī nổi tiếng độc ác, bạo tàn nên đọợc gọi là Caṇḍappajjota(1) bị bệnh vàng da, nhọng các quan ngự y của vua bó tay bất lực. Phần thọởng nghìn vàng vẫn còn treo lơ lửng ở đấy, nhọng chẳng có danh y nào dám thò tay nắm lấy. Danh tiếng thần y Jīvaka Komārabhacca hôm kia bay đến tai vua. Với lễ vật trọng hậu, một đoàn sứ giả thắng xa mã lên đọờng, bệ kiến đức vua Seniya Bimbisāra, quỳ lạy khẩn thiết, xin cho quan ngự y cứu đức vua của họ. Đức vua Seniya Bimbisāra lẳng lặng không hứa khả điều gì, sau đó, hẹn ba ngày sẽ trả lời. Gọi Jīvaka đến, vua hỏi: - Học thuốc, khanh tâm đắc y thuật hay y đạo? Nghe câu hỏi nặng tợ ngàn cân, Jīvaka giật thót mình, tuy nhiên, chàng trấn tĩnh rất nhanh. - Tâu đại vọơng! Thuật hay đạo cũng đều là y cả. Sở dĩ gọi thuật là vì phải dùng phọơng, dùng thuốc để đối trị, bổ tả hay công thủ tùy nguyên nhân bệnh lý, cơ địa, mùa tiết... Nói cách khác, thuật, nó biến hóa vô cùng, vô biên giới nhọng đều gặp nhau một điểm là sử dụng ngoại công để trị liệu. - Thế còn đạo? - Đạo là tự mình cứu mình, tự mình chữa trị cho mình, không dùng ngoại công, chỉ sử dụng nội công, nội thủ... - Trẫm hiểu! Nhọng cao nhất, tối thọợng nhất của nội công, nội thủ là gì?

(1) Caṇḍa là dữ tợn, bạo tàn, hung dữ...

Minh Đức Triều Tâm Ảnh 149

- Dạ thọa, là không làm gì cả, chỉ chú trọng hít thở để điều khí, điều tâm... Đức vua chợt cọời ha hả: - Cái ông thầy thuốc con nít này nói cứ y nhọ đức Phật nói vậy. Jīvaka ngạc nhiên: - Hạ thần đã nghe danh tràn tai về sự sâu nhiệm của tọ tọởng cũng nhọ giáo pháp của đức Phật ấy, tiếc là chọa có dịp diện kiến. Rồi hạ thần sẽ tìm gặp. Tại sao có sự trùng hợp ngẫu nhiên giữa y đạo và giáo lý thoát khổ, kỳ lạ đến vậy. Trầm ngâm một lát, đức vua hỏi tiếp: - Cứu ngọời, có phân biệt ngọời ấy là tốt, là xấu, là thiện, là ác không, hở Jīvaka? - Dạ thọa không! Chỉ có bệnh, nguyên nhân bệnh, phải chẩn trị cho hết bệnh với phọơng dọợc tùy nghi thế nào đó, tâu đại vọơng! Trong con mắt và trong cái tâm của ngọời thầy thuốc, là không có ngọời mà chỉ có bệnh! - Nữa! Đức vua lại cọời - Lại nói giống ông Phật con nữa rồi! Cứ để cho Jīvaka thắc mắc, đức vua không

giải thích, ngài kể lại cho chàng nghe về việc thỉnh cầu chữa bệnh của đức vua Pajjota, nơớc Ujjenī, vốn là một kẻ độc ác, bạo tàn. Đến chữa bệnh cho ông ta thì sống chết khó lơờng. Tuy nhiên, cái sự việc ấy, nhận hay không nhận, đức vua để cho Jīvaka tự do quyết định. Rất tri ân đức vua đã có sự tôn trọng phải lẽ, Jīvaka muốn thử tài nghệ của mình, sau khi hứa với đức vua là sẽ rất cẩn trọng, sẽ rất thận trọng! Nhìn thần sắc, tơớng mạo của đức vua Pajjota, Jīvaka, biết rõ bệnh và biết rõ cả tâm địa, chàng nói: - Đơn giản thôi, tâu bệ hạ! Nhơng chữa lành rồi, bệ hạ sẽ tái phát trở lại! 150 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

Vua Pajjota trợn mắt: - Tại sao? Jīvaka bạo gan, ơớm thử: - Bệnh của bệ hạ là do gan nóng, khô; gan nóng, khô lại là do bệ hạ uống nhiều rơợu, hay nóng nảy, hay giận dữ... Hạ thần còn ngại rằng, không chỉ có vàng da mà khí nóng cứ mãi bốc lên làm cho đôi mắt càng ngày càng yếu, càng mờ đi; biến chứng có thể dẫn đến mù mắt! Vua Pajjota thấy ông thầy thuốc nói đúng từ bên trong ra bên ngoài, việc mắt mờ cũng đã lờ mờ xuất hiện nên cứ hầm hừ, ầm è trong cổ họng; lát sau, ông mới nói: - Cứ chữa lành bệnh cho ta đi, tái phát thì ta chịu, ngơơi là thầy thuốc mà sao lắm lời đến thế, còn dạy khôn, dạy ngoan ngơời ta nữa! - Nhơng thơa bệ hạ, thần nói đúng chứ? - Đúng! Jīvaka không dừng lại, chàng tiếp: - Vậy thì nhất định là hạ thần sẽ chữa lành! Thuốc quý hiếm cả hằng trăm loại, hạ thần đi kiếm đơợc, nhơng khó nhất là nơớc dẫn... - Nơớc dẫn gì? - Dạ thơa! Chàng chọc tức - Nơớc uống để dẫn thuốc đi, ví dụ nhơ nơớc tiểu bò, nơớc tiểu khỉ... - Ta sẽ chém đầu ngơơi! - Vậy thì nơớc ao hồ, nơớc cống rãnh? - Ngơơi không muốn sống nữa à? Chợt Jīvaka cơời ha hả: - Sau khi lành bệnh, một năm sau bệ hạ mới tái phát. Càng giận dữ chừng nào thì thời gian tái phát càng nhanh. Hạ thần muốn chọc giận bệ hạ, xem thử bệ hạ giận dữ đến cái cỡ nào, hóa ra còn có thể chữa trị đơợc! Nói thế xong, Jīvaka chậm rãi tiếp lời: - Thôi! Hạ thần sẽ dùng nơớc bơ lỏng để làm thuốc dẫn Minh Đức Triều Tâm Ảnh 151

vậy! Đức vua chợt giận dữ, vùng đứng dậy, quắc mắc: - Đấy là thứ mà ta rất cấm kỵ. Ta rất ghét. Ngơơi mà sử dụng bơ lỏng, ta sẽ cho chặt ngơơi làm ba khúc. Jīvaka nghe ớn lạnh cả xơơng sống. Lát sau đã tìm ra giải pháp, chàng nói: - Vậy thì bệ hạ có dùng nơớc cam, vị cam, hơơng cam chăng? - Ừ, cái thứ đó thì đơợc! Ngẫm nghĩ một hồi, đã có kế, chàng bèn đơa ra điều kiện: - Trong thời gian chữa trị, hạ thần cần đi tìm kiếm gấp rất nhiều loại thuốc quý hiếm xung quanh núi rừng ngoại ô kinh thành; vậy đức vua hãy cho phép hạ thần đơợc tự do ra vào các cổng thành bất cứ lúc nào; sử dụng bất cứ phơơng tiện nào đơợc xem là thuận lợi nhất, nhanh nhất, cũng vì lợi ích tối thơợng cho bệ hạ! Đức vua gật đầu: - Điều kiện ấy thì ta chấp thuận, ta sẽ thông báo tức khắc. Nếu cần, ta còn cho phép ngơơi sử dụng cả con voi thần Bhaddavatikā có thể đi năm mơơi do-tuần trong một ngày. Sau ba ngày công phu chế biến các loại dơợc thảo, trộn lẫn hơơng cam, vị cam trong một bát thuốc, Jīvaka dâng lên đức vua: - Ngài uống bát thuốc này xong thì sẽ đổ mồ hôi, ấy là triệu chứng giải độc đấy, sau đó nên nằm ngủ một lát. Bây giờ hạ thần xin cáo lui! Ra khỏi cung điện, Jīvaka thăm hỏi đơờng đến trại nuôi voi, vừa đi vừa nghĩ: “Phơơng thuốc này duy nhất có hiệu quả, là lấy bơ lỏng làm nơớc dẫn; vì đức vua có ác cảm với bơ nên ta đã dùng vị cam, hơơng cam đánh bạt mùi vị bơ đi. Nhơng khi thuốc tiêu hóa vào bao tử, vào đơờng ruột, bơ bị

đốt cháy sẽ sinh ra ợ hơi. Do ợ hơi, vua sẽ biết đấy là bơ chứ không phải cam. Độc ác, bạo tàn, độc đoán là bản tính cố hữu của ông ta; nghịch ý ông ta thì mình sẽ bị chém đầu, không chỉ là lời hăm dọa suông đâu. Vậy, bây giờ, tốt nhất, muốn bảo vệ cho cái tính mạng sâu kiến nhỏ nhoi của mình, ta sẽ chuồn nhanh qua bên kia biên giới!" Viên quản tượng đã có lệnh của đức vua khi biết đây là viên ngự y lừng danh, nên sẵn sàng trao voi thần, còn tìm cách chỉ bày cặn kẽ cách khiển voi, trị voi nữa! Ngủ đẫy một giấc, thức dậy, đức vua ợ hơi và cảm nhận mùi bơ nồng nặc, rất khó chịu; ông hét toáng lên: - Quân bây đâu! Tên thầy thuốc xảo trá đâu rồi? Nó dám cho ta uống bơ lỏng! Hãy gọi y đến đây gấp cho ta trị cái tội hỗn láo! - Tâu bệ hạ! Quan cận vệ hớt hãi - Ông thầy thuốc ấy đã phi vun vút ra khỏi cửa cung bằng con voi thần Bhaddavatikā mất rồi! Đức vua mắt trợn ngược, vỗ long sàng, quát lớn: - Phải chém, phải chặt thành bảy khúc cái tên thầy thuốc nghịch tặc ấy! Hãy gọi nam nô lệ Kāka thân yêu của ta đến đây! Thanh niên Kāka nô lệ của vua vốn là dòng dõi phi nhân, có thể chạy nhanh nhược gió, mỗi ngày chạy được sáu mươi do tuần, hơn cả voi thần, nghe vua gọi liền đến trình diện. - Ngươi hãy ra sức thần võ! Vua phán - Đuổi bắt tên thần y quỷ quyệt ấy về đây cho ta, sẽ được trọng thưởng ngàn vàng. Nhưng hãy ghi nhớ điều này, ngươi đừng nhận bất kỳ thứ gì mà hắn giả vờ thân thiện trao cho; ở nơi móng tay, móng chân của hắn, xem chừng, chỗ nào cũng phục kích sẵn thuốc độc cả đấy! Kāka cúi đầu vâng dạ, lời vừa dứt thì cái bóng đã loang loáng ngoài xa, rồi sau đó, đôi chân thoăn thoắt của hắn Minh Đức Triều Tâm Ảnh 153

dường như lướt trên đầu cỏ. Giữa đường, gần thành phố Kosambī, thanh niên nô lệ Kāka gặp Jīvaka Komārabhacca đang nghỉ chân ăn uống nơi chiếc quán bên vệ đường. Kāka lễ phép nói: - Thưa thầy, đức vua bảo, kẻ nô lệ nầy phải bắt dẫn thầy trở về! Jīvaka đã nghe danh tên nô lệ nầy rồi, biết sự việc gay cấn rồi, nhưng chàng giả vờ phớt lờ như không có chuyện chi: - Ta biết. Nhưng này chú em, hãy chờ cho ta ăn chút gì đã chứ! Chú em cũng ăn đi! Kāka thật thà: - Kẻ nô lệ nầy không được phép thọ nhận bất kỳ thứ gì từ nơi ông thầy thuốc cả! Lúc ấy, Jīvaka đã ăn xong, rồi rất nhanh, rất thiện xảo, chàng gảy nhẹ móng tay, thế là một ít bột thuốc nâu vàng đã bay sang trái cây Amalaka. Chàng cầm một trái ăn và uống nước. - Chú em cũng nên ăn trái cây và uống nước rồi hẳn lên đường! Thanh niên nô lệ Kāka chất phác suy nghĩ:"Thầy thuốc không trao gì, ta không nhận gì. Chỉ ăn trái cây trên bàn và uống nước. Việc này chẳng có gì là sai trái cả." Bèn vô tư thò tay cầm một trái... Vừa cắn một miếng, vừa nhai tí chút, nô lệ Kāka đã xây xẩm mặt mày, tay chân bủn rủn mất hết khí lực, y ngây dại đưa mắt nhìn Jīvaka, nói thều thào: - Kẻ nô lệ tội nghiệp nầy có còn được mạng sống không, thưa thầy? Jīvaka vỗ vỗ vai hắn, thân mật, mỉm cười: - Chú em là người tốt, ta không hại mạng sống của chú em đâu! Thuốc này chỉ để chú em thong thả ngồi đây chơi chỉ mấy khắc thời gian thôi, đủ để cho ta qua khỏi bên kia 154 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

biên giới. Sau khi cử động chân tay được rồi, chú em hãy ăn một bụng no, khỏi phải trả tiền cho chủ quán. Con voi Bhaddavatikā ta cũng đã cho ăn no phành bụng, hãy mang

nó về trả lại cho đức vua. Ta cũng nhờ chú em nói lại với ông vua rằng, tên thầy thuốc xảo quyệt Jīvaka luôn luôn đầy sẵn một bụng mọu ma, chọớc quỷ để đối phó với quỷ ma hung dữ; nhọng hắn chọa hại ai, hắn chữa bệnh nhọ thần! Thế rồi, khi an toàn về lại Rājagaha, Jīvaka kể lại mọi chuyện cho đức vua Seniya Bimbisāra nghe, ngài cọời ha hả: - Tuyệt lắm! Này Jīvaka! Mọu kế ấy tuyệt lắm! Đáng ghét thay cái loại ngọời độc ác! Vua chợt ngẫm ngợi rồi tò mò hỏi - Nhọng bát thuốc đánh tráo họơng, đánh tráo vị ấy, cái tên vua xấu xa, đê tiện kia có lành bệnh chăng? - Chắc chắn chứ, lành hẳn chứ, tâu bệ hạ hiền đức! Thần đã nói là chỉ thấy bệnh, không thấy ngọời kia mà! Mấy ngày sau, bệnh vàng da của đức vua đã đổi sắc, ngày một hồng hào, ăn ngon, ngủ khỏe, đức vua vô cùng tri ân ông thầy thuốc giảo hoạt, cứng đầu, nhiều mọu kế, nhiều thủ đoạn khó lọờng. Nói chung là giỏi, rất giỏi... đáng khâm phục, đáng ngọỡng mộ! Càng nghĩ đến mọu chọớc quỷ quyệt của Jīvaka, đức vua càng khoái, ông tức tốc sai sứ giả đến gặp Jīvaka, nhắn rằng: - Hãy đến Ujjenī để đọợc trọng thọởng! - Thôi đi! Jīvaka đáp - Ta nguyền rủa đức vua vô ơn của các ông! Nếu mà còn hung dữ, độc ác, bạo tàn... là ông ta đã tự giết mình đấy, ta không cứu chữa nữa đâu! Thế đấy, đại lọợc con ngọời Jīvaka là nhọ vậy đấy! Thật xứng đáng để bọớc vào giáo pháp của đức Tôn Sọ. Riêng Jīvaka Komārabhacca thì nghe danh đức Phật đã lâu, qua cửa miệng của đức vua, triều thần cũng nhọ các bậc thức giả, quần chúng... nên chàng rất kính trọng, rất ngọỡng mộ nhọng chọa có dịp hội diện ngài. Chàng rất tâm đắc ở Minh Đức Triều Tâm Ảnh 155

chỗ, đức Phật đã thuyết một loại giáo pháp, nghe nói là do ngài độc sáng, chọa hề có trong tọ tọởng của các giáo phái truyền thống, gần gần đúng nhọ nghề nghiệp của chàng: Nêu ra thực trạng của bệnh khổ, nguyên nhân của bệnh khổ, sự chấm dứt bệnh khổ và phọơng thuốc chữa trị bệnh khổ ấy! Nhọ vậy, chính đức Phật là một vị đại lọơng y, chữa trị bệnh tâm thâm căn cố đế của chúng sanh! Mới đây, sau khi chữa lành bệnh âm sang cho đức vua, Jīvaka đọợc ngài chỉ định chăm sóc sức khỏe cho đức Phật và Tăng chúng. Vậy, Jīvaka Komārabhacca cần yết kiến ngài để vấn nghi một vài điều còn thắc mắc trọớc khi nhận thêm nhiệm vụ mới. Hôm đó, nhân duyên đã đến, Jīvaka đọợc gặp đức Phật ngay chính nơi vọờn xoài của mình, đảnh lễ ngài xong, chàng hỏi: - Bạch đức Thế Tôn! Nội dung giáo pháp thoát khổ của ngài, tôi chọa có thì giờ, chọa dám hỏi đến. Tôi chỉ hỏi cái ngoài rìa! Nó nhọ sau. Tôi nghe khá nhiều tin đồn đãi, loan truyền, không đọợc hay cho giáo pháp, rằng là nhiều súc vật đã bị giết vì ngài; và sa-môn Gotama tuy biết thế, vẫn dùng các loại thịt đọợc giết vì mình và đọợc làm cho mình! Chẳng hay điều ấy có đúng chăng? - Này Jīvaka Komārabhacca! Ai nói vậy là không nhọ chơn, không nhọ thực, họ đã xuyên tạc lời nói của Nhọ Lai. Chính Nhọ Lai đã nói nhọ sau: “Có ba loại thịt đọợc thọ dụng, đấy là không thấy con vật bị giết, không nghe tiếng con vật kêu rống đau đớn khi bị giết, không nghi ngờ con vật bị giết ấy là vì mình, bởi mình, cho mình! Không thấy, không nghe, không nghi, là ba loại thịt thanh tịnh (tam tịnh nhục) đọợc thọ dụng, này Jīvaka Komārabhacca!” - Vậy là chính xác, bạch đức Thế Tôn! Jīvaka Komārabhacca có vẻ trầm ngâm giây lát rồi nói tiếp – Tôi là một lọơng y, thọời phải sử dụng cây cỏ rễ củ để chữa 156 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

bệnh. Thảo mộc, chúng cũng có sự sống, nhoṇng tôi từng tâm nguyện rằng, khi làm nhoṇ vậy là tôi không hại mình, không hại ngoṇời, không hại cả hai! - Đúng vậy, này Jīvaka Komārabhacca! Nhoṇ Lai và đệ tử của Nhoṇ Lai cũng bảo vệ nguồn noṇớc, cây lá và cỏ xanh. Một vị tỳ-khoṇu sống đúng pháp và luật thì phải biết tôn trọng sự sống của muôn loài; do vậy, họ không đoṇợc đào, cuốc, bẻ cây, chặt cành; dù mầm sống nhỏ nhoi của một hạt cỏ, một vi sinh cũng không đoṇợc xâm hại. Ngoài ra, ông cũng còn thấy rõ sự quan trọng của sự khởi tâm lúc hành động; và tốt hay xấu, lỗi lầm hoặc không lỗi lầm, nó nằm nơi chỗ toṇ tác, chủ ý, cố ý (cetanā) ấy? - Thế Tôn đã rất hiểu ý của tôi! Jīvaka nói - Tôi chỉ nghĩ đến việc cứu ngoṇời! Đức Phật mỉm coṇời nhìn vị loṇơng y trẻ tuổi ra chiều thân thiện: - Là vị thầy chữa bệnh thân, ông chú trọng nơi chỗ khởi tâm trong khi hành động. Nhoṇ Lai là vị thầy chữa bệnh tâm cho chúng sanh nên Nhoṇ Lai phải khởi tâm cả ba thời: Troṇớc khi, trong khi và sau khi đó nữa, này Jīvaka Komārabhacca! Chàng loṇơng y có vẻ ngạc nhiên: - Xin đức Thế Tôn cho tôi đoṇợc nghe cao kiến? - Này Jīvaka Komārabhacca! Nhoṇ Lai và đệ tử của Nhoṇ Lai khi sống dựa vào một ngôi làng, một ngôi rừng, một thị trấn hay thành phố nào thì luôn biến mãn một phoṇơng, nhiều phoṇơng với tâm từ, tâm bi, tâm hỷ, tâm xả quảng đại, vô biên, không hận, không sân. Thế rồi, khi đêm đã qua, mặt trời lên, Nhoṇ Lai và đệ tử của Nhoṇ Lai với trạng thái tâm vô loṇợng ấy đi trì bình khất thực bình đẳng, tuần tự troṇớc cửa mọi nhà, rỗng rang, tự tại, không hận, không sân, không hại mình, không hại ngoṇời, không hại cả hai! Đấy đoṇợc gọi là khởi tâm troṇớc khi, ông có hiểu không, này Jīvaka! Minh Đức Triều Tâm Ảnh 157

- Tôi hiểu, thật là tuyệt vời! Vậy còn trong khi thì thế nào, thoṇa đức Thế Tôn! - Nhoṇ Lai và đệ tử của Nhoṇ Lai trong khi thọ thực, không hề nghĩ đến vật thực ngon bổ hoặc không ngon bổ, không cầu mong vật thực nhoṇ thế này hoặc nhoṇ thế khác, không tham đắm, không đam mê, không chấp troṇớc; còn thấy rõ vị ngọt, sự nguy hại và ý thức rõ rệt sự xuất ly chúng nữa! Trong khi thọ thực với tâm nhoṇ thế, vị tỳ-khoṇu không hại mình, không hại ngoṇời, không hại cả hai, có phải vậy không, này Jīvaka! - Quả thật là minh nhiên, bạch đức Thế Tôn! - Còn sau khi nữa, này Jīvaka Komārabhacca! Nhoṇ Lai và đệ tử của Nhoṇ Lai thấy rằng, với tứ vô loṇợng tâm cũng choṇa đủ, với không hận, không sân cũng choṇa đủ! Sau khi thọ thực xong, vị ấy tìm một góc rừng vắng, một gốc cây, một ngôi nhà trống, an trú chánh niệm troṇớc mặt, vị ấy đi vào, đi ra các định, các thiền; sau đó dùng tuệ tri, tuệ giác, tuệ minh; ông ta bứng nhổ vô loṇợng tham sân, phiền não tùy miên, làm cho chúng không còn sanh khởi trong toṇơng lai! Và nhoṇ vậy thì, vị ấy troṇớc khi thọ thực không có lầm lỗi, trong khi thọ thực không có lầm lỗi; và, sau khi thọ thực cũng không có lầm lỗi! Đấy là hành trình làm ông thầy thuốc chữa bệnh tâm của Nhoṇ Lai và đệ tử của Nhoṇ Lai, nó không những không hại mình, không hại ngoṇời, không hại cả hai mà còn lợi mình, lợi ngoṇời, lợi cả hai nữa, này Jīvaka Komārabhacca! Jīvaka Komārabhacca thốt lên: - Thật là tuyệt vời, bạch Đức Thế Tôn! Rồi chàng nói tiếp - Sự thọ thực nhoṇ vậy là chơn chánh, nghiêm minh, phạm hạnh, không có ở đâu từ xoṇa đến nay ngoại trừ giáo pháp của đức Thế Tôn! Sự xuyên tạc của một số ngoṇời do ganh tỵ danh voṇng, do đố kỵ lợi doṇỡng sẽ không có chỗ đứng trong tâm kẻ trí khi họ nghe đoṇợc buổi pháp thoại tốt 158 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật

đẹp, viên mãn cả ba thời này! Đức Phật nói: - Dợờng nhợ họ còn nói rằng, Nhợ Lai đồng ý với sự hủy diệt, hoan hỷ với sự hủy diệt, đồng phạm với sự hủy diệt, ông có nghe ngợời ta nói nhợ thế không? - Thợa có, tôi có nghe! Jīvaka Komārabhacca gật đầu – Tôi thì hủy diệt chúng vô tình hoặc đợợc ghép vào tội danh hoan hỷ, đồng ý và đồng phạm! Đức Thế Tôn thì hủy diệt chúng hữu tình, cũng bị ghép vào tội danh hoan hỷ, đồng ý và đồng phạm nhợ thế! - Thế ông có thấy mình có tội không, này Jīvaka? - Dạ thợa không, bạch đức Thế Tôn! Chỉ những ai khởi tâm cố ý hủy diệt, ngợời ấy mới có tội! - Cũng vậy, này Jīvaka Komārabhacca! Có năm phi công đức, năm nguyên nhân tạo tội mà ngợời cợ sĩ tại gia, những ngợời cúng dợờng vật thực đến cho Nhợ Lai và đệ tử của Nhợ Lai phải nên thấy rõ, biết rõ. Hãy dắt con thú này đi! Đấy là khởi tâm có tội, là phi công đức thứ nhất! Khi con thú bị dẫn đi đến nơi lò mổ, nó bị kéo lôi, bị trầy cổ, nó sợ hãi, nhợng lòng ngợời ta vẫn lạnh lùng, sắt đá, đấy là nguyên nhân, là phi công đức thứ hai! Hãy giết mổ con thú này! Đấy là khởi tâm có tội, là nguyên nhân, là phi công đức thứ ba! Khi con thú bị giết, nó quằn quại, nó kêu rống, nó cảm thọ đau đớn với lệ máu, nhợng ngợời ta vẫn nhẫn tâm thọc huyết, xẻ thịt, đấy là nguyên nhân, là phi công đức thứ tợ! Sau khi tích lũy bốn nguyên nhân có tội ấy, bốn phi công đức ấy, ngợời tại gia cợ sĩ cúng dợờng món ăn ấy đến cho Nhợ Lai và đệ tử của Nhợ Lai, chính là nguyên nhân, là phi công đức thứ năm! Này Jīvaka Komārabhacca! Nhợ Lai không có hoan hỷ, không có tán đồng, không có chủ trợơng, không có khuyến khích những vật thực cúng dợờng nằm trong năm loại phi công đức ấy! Cúng dợờng nhợ vậy là phi pháp, không đúng Minh Đức Triều Tâm Ảnh 159

với chánh pháp! Còn nhợ thế này nữa, Jīvaka! Trong thế gian tợơng đối, với bốn giai cấp có lợi dợỡng khác nhau, quan niệm khác nhau, có thói quen khác nhau về vật thực. Ví nhợ giai cấp bà-la-môn chủ trợơng dùng ngũ cốc, rau trái, hoa quả; giai cấp sát-đế-lỵ chỉ thích dùng các loại thịt tợơi sống, ngon bổ, rau trái quả thợợng phẩm; giai cấp vệ-xá, có khá đông ngợời giàu có, họ thọ dụng các loại thịt hoặc rau trái cũng không thua gì quý tộc đâu. Riêng giai cấp thủ-đà-la thì không có khả năng chọn lựa, cái gì rẻ, dễ kiếm thì dùng. Còn chiên- đà-la thì thức ăn vật uống của họ thì chỉ để mà tồn tại! Nhợ Lai và đệ tử của Nhợ Lai khi đi trì bình khất thực, phải giữ tâm bình đẳng trợớc mọi giai cấp, trợớc mọi nhà, không kể giàu nghèo, sang hèn. Và chính vật thực kiếm đợợc trong chiếc bát, thợờng đủ đại biểu cho mọi giai cấp trong xã hội! Ông nghĩ thế nào, này Jīvaka! Giáo pháp của Nhợ Lai, vì muốn giữ tâm bình đẳng, thực hiện giáo pháp trung đạo, lấy giới luật làm thành trì, lấy tâm ô nhiễm hoặc không ô nhiễm làm thợớc đo, lấy mục đích giác ngộ, giải thoát làm cứu cánh thì có nên đặt vấn đề chọn lựa hay không chọn lựa? Hỏi tức là đã trả lời! Do vậy, Nhợ Lai chỉ cho phép chợ tỳ- khợu tùy nghi thọ dụng rau trái, hoa quả, ngũ cốc, tùy nghi thọ dụng ba loại thịt thanh tịnh: Không thấy con vật bị giết, không nghe tiếng con vật bị giết, không nghi con vật bị giết ấy là do mình! Nhợ vậy, Nhợ Lai không rơi vào cực đoan này, không rơi vào cực đoan kia, này Jīvaka Komārabhacca! Cảm phục xiết bao lời dạy sáng tỏ đầu đuôi, thấy rõ gốc ngọn vấn đề của đức Phật, lợơng y Jīvaka Komārabhacca quỳ năm vóc sát đất xin đợợc quy y, làm đệ tử, bắt đầu học tập bổn phận của ngợời cợ sĩ tại gia. Và việc đầu

tiên là chàng hoan hỷ cúng dọ̀ờng vọ̀ờn xoài của mình để đức Phật và Tăng chúng tùy nghi sử dụng! Vài ba lần về sau, mặc dầu công việc ở hoàng cung khá 160 Một Cuộc Đời Một Vầng Nhật Nguyệt

bận rộn, lọ̀ơng y Jīvaka Komārabhacca vẫn thu xếp đọ̀ợc thời gian viếng thăm Trúc Lâm, nghe pháp và quan sát sinh hoạt của tăng chúng. Trong vài lần đàm đạo với đức Phật về sức khỏe chung của chọ̀ tăng, Jīvaka nói rằng, đời sống hành thiền nhiều dễ phát sanh một số bệnh liên hệ do khí huyết thiếu lọ̀u thông. Chàng mang đến một số dầu xoa bóp, thuốc nhuận tràng và họ̀ớng dẫn chọ̀ tăng cách bấm một số huyệt trên cơ thể để ai cũng có thể tự chữa cho mình khi nhức đầu, sổ mũi, mỏi vai, đau lọ̀ng... Ngoài ra, nọ̀ớc cốt trái cây và dùng nhiều rau quả tọ̀ơi xanh sẽ rất tốt cho cơ thể. Chàng còn đề nghị đức Phật cho chọ̀ tăng tập thể dục, một số động tác Hattha-yoga, nhọ̀ Sāriputta đã từng chủ trọ̀ơng, làm việc nhẹ về tay chân, tắm suối nọ̀ớc nóng (Ở xung quanh Trúc Lâm và rải rác ngoại ô Rājagaha có khá nhiều suối nọ̀ớc nóng).Về mùa lạnh, không nên tắm ở ngoài trời, phải tắm ở trong lều có sọ̀ởi ấm. Thấy ý tọ̀ởng một bệnh xá tại mỗi nơi tu viện, Jīvaka Komārabhacca rất hoan nghênh, ông hứa cung cấp thuốc men và cho thêm một số lọ̀ơng y đến phụ trách!

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.